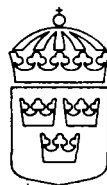

Lagutskottets yttrande

1986/87:6 y

om lag om fritidsbåtsregister, m. m.

(prop. 1986/87:121)

LU
1986/87:6 y

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har beslutat bereda lagutskottet tillfälle att yttra sig över *dels* proposition 1986/87:121 om lag om fritidsbåtsregister m. m. jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, *dels* den under allmänna motionstiden väckta motionen 1986/87:Kr411 om registrering av fritidsbåtar.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1986/87:Kr115–117.

Kulturutskottet har till lagutskottet för kännedom överlämnat en från Båtsportens samlingsdelegation inkommen skrivelse.

Lagutskottet har beslutat att avge yttrande i ärendet samt att med yttrandet till kulturutskottet överlämna motion 1986/87:L613.

Lagutskottet får anföra följande.

Enligt sjölagen (1891:35 s. 1) delas fartyg in i två kategorier. Till den första gruppen, som betecknas skepp, hör fartyg vars skrov har en största längd av minst 12 meter och en största bredd av minst 4 meter. I den andra kategorin ingår alla andra fartyg, vilka kallas båtar. Svenska skepp skall enligt sjölagen registreras i ett särskilt skeppsregister. Registreringen har civilrättsliga verkningar och medför bl. a. att skeppen kan användas som kreditsäkerhet. Även vissa båtar skall registreras enligt bestämmelser i lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m. m. Registrering skall ske av bl. a. båtar som yrkesmässigt används för person- eller godstransporter, till fiske eller annan fångst i saltsjön eller till uthyrning till allmänheten. Registreringsplikten avser alla båtar som har en längd av minst 6 meter. Registrering i båtregistret har inte någon civilrättslig betydelse utan syftet med den är främst att tillgodose ett offentlighetsrättsligt behov av registrering av de båtar som står under samhällets tillsyn. Skepps- och båtregistren förs av en särskild myndighet, sjöfartsregistret, som utgör en särskild enhet vid Stockholms tingsrätt.

I propositionen läggs fram förslag till en lag om registrering av fritidsbåtar. Enligt förslaget skall varje svensk båt registreras i fritidsbåtsregistret om båten drivs med segel eller motor och skrovet har en längd av minst 5 meter. För båtar som drivs med motor vars propelleraxe effekt överstiger 10 kilowatt (ca 14 hästkrafter) föreligger registreringsplikt också om skrovet är kortare än 5 meter. Undantag från registreringskyldigheten görs för båtar som skall registreras i registret för båtar i yrkesmässig sjöfart samt båtar som

inte vanligen är förlagda i Sverige. Fritidsbåtsregistret skall föras av sjöfartsverket och länsstyrelserna med hjälp av ADB. Ändamålet med registret anges i lagförslaget vara att ge underlag för kontroll av ordning och säkerhet till sjöss samt planering av trafiken med fritidsbåtar. Registret får också utnyttjas för planering som avser turism, friluftsliv och naturvård samt för utredningar rörande skatter och tullar. Vidare får det användas av kronofogdemyndigheterna i deras indrivningsverksamhet. I propositionen föreslås också vissa ändringar i lagen om registrering av båtar i yrkesmässig sjöfart m. m. Förslaget innebär bl. a. att registreringsplikten vidgas till att avse också båtar med längd av minst 5 meter samt fiskebåtar som används i insjöfiske.

I motion Kr411 (m), som väckts under allmänna motionstiden i år, framhålls att det planerade båtregistret kommer att förorsaka kostnader och byråkrati utan att ge några fördelar som uppväger nackdelarna. Vidare påpekas att registret medför krångel för båtägarna och att båtorganisationerna kraftigt motsätter sig införandet av ett register. Motionärerna anser att registret är omotiverat och står i strid med strävandena mot förenkling och ökad frihet. Enligt motionärerna bör regeringen inte framlägga någon proposition i ämnet eller i vart fall hos båtorganisationerna efterhöra om syftet med registreringen kan uppnås på annat sätt. Motionärerna yrkar att det anförda ges regeringen till känna.

Motionärerna i motion Kr115 (fp) påpekar att huvudsyftet med den föreslagna lagstiftningen torde vara att skattekontroll och indrivningsverksamhet skall underlättas och att de därför inte kan biträda förslaget. Vidare framhålls att kostnaderna för den ökade byråkratisering som förslaget innebär inte kommer att uppväga de fördelar som en eventuell effektivisering av skatteuppbörden kan medföra. I motionen yrkas därför avslag på propositionen.

I motion Kr116 (fp) yrkas också avslag på propositionen. Vidare begärs att förslag till utveckling av båtlivet i Sverige skall föreläggas riksdagen.

I motionerna L613 och Kr117 tas upp frågan om ansvarsförsäkring för fritidsbåtar. I motion L613 understryks betydelsen av att ansvarsförsäkring blir obligatorisk för fritidsbåtar. Motionärerna hävdar att det hinder som tidigare förelegat mot införande av en försäkringsplikt kommer att försvinna om ett båtregister införs. De yrkar att det anförda ges regeringen till känna.

Samma motionärer framhåller i motion Kr117 att det föreslagna båtregistret endast kommer att omfatta ca 400 000 av landets 1,1 miljoner fritidsbåtar. Registret ger enligt motionärernas mening inte tillräckligt underlag för en obligatorisk ansvarsförsäkring och de påpekar att flertalet olyckor till sjöss förekommer med sådana båtar som inte kommer att omfattas av registreringen. Motionärerna yrkar att vad som anförts om vikten av obligatorisk ansvarsförsäkring skall ges regeringen till känna.

Som framhålls både i propositionen och i motionerna Kr117 och L613 finns det ett nära samband mellan frågan om registrering av fritidsbåtar och spørsmålet om obligatorisk ansvarsförsäkring. Enligt vad lagutskottet uttalat då försäkringsfrågan tidigare aktualiserats i riksdagen (se senast LU 1985/86:26) kan ett system med obligatorisk ansvarsförsäkring inte genomföras utan någon form av registrering av fritidsbåtar. Försäkringsfrågan har därför

fått vila i avvaktan på att arbetet med ett båtregister slutförts.

Med anledning av att försäkringsfrågan nu åter tagits upp i motioner vill lagutskottet än en gång stryka under att det är i hög grad angeläget att den som skadas vid en sjöolycka kan få en fullgod ersättning. Med hänsyn till att skadeståndsskyldigheten vid olyckor till sjöss kan avse betydande belopp, som den vållande kanske inte kan betala, är det viktigt att ägarna av fritidsbåtar tecknar en försäkring som täcker skadeståndsansvaret. Båtagarna torde också i betydande utsträckning ha någon form av ansvarsförsäkring. I det försäkringsskydd som försäkringsbolagen erbjuder båtägarna ingår sålunda ofta sådan försäkring som ett moment. Det torde däremot vara mindre vanligt att försäkring finns för just de båtar med vilka olycksriskerna är störst, dvs. mindre båtar med kraftiga motorer. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uttalade uppfattning att tillfredsställande ersättningsmöjligheter för de skadelidande kan garanteras med någorlunda säkerhet endast om ansvarsförsäkring blir obligatorisk.

Genom den i propositionen föreslagna registreringen av fritidsbåtar skapas enligt utskottets mening förutsättningar för införandet av en obligatorisk ansvarsförsäkring. Registreringsplikten kommer visserligen inte att omfatta alla fritidsbåtar. När det gäller de typer av fritidsbåtar som inte skall registreras, dvs. i huvudsak roddbåtar, segelbåtar med en längd av mindre än 5 meter samt båtar som drivs med svaga motorer, torde emellertid inte behovet av ansvarsförsäkring vara särskilt framträdande. Enligt utskottets mening är det angeläget att förslaget i propositionen genomförs och att därmed försäkringsfrågan kan bringas närmare en lösning.

Såvitt rör lagutskottets beredningsområde ser utskottet det vidare som en fördel med registrering av fritidsbåtar att den möjliggör att kronofogdemyndigheternas indrivningsverksamhet kan bedrivas effektivare. Utmättningsförfarandet enligt utsökningsbalken bygger på att kronofogdemyndigheternas arbete med att söka efter utmättningsbar egendom som tillhör gäldenären i stor utsträckning skall ske genom efterforskning i olika register. Fritidsbåtar representerar ofta ett stort värde och gäldenärens eventuella båtinnehav är därför av intresse för kronofogdemyndigheterna. Hittills har myndigheterna vid utredning om gäldenärens båtinnehav varit hänvisade till att söka i privat förda kataloger o. d. Genom tillskapandet av ett centralt båtregister som förs med ADB-stöd underlättas utmättningsförfarandet avsevärt.

Från de synpunkter som lagutskottet har att beakta förordar utskottet således att förslaget om ett fritidsbåtsregister genomförs. Motionerna Kr411, Kr115 och Kr116 i denna del bör därför enligt lagutskottets mening avslås.

När det gäller önskemålen i motionerna Kr117 och L613 om ett särskilt uttalande från riksdagens sida beträffande införande av obligatorisk ansvarsförsäkring vill utskottet hänvisa till vad som anförs i propositionen. Enligt föredragande statsrådet kommer försäkringsfrågan fortsatt att övervägas inom regeringskansliet och kan det även finnas anledning att ta upp frågan inom ramen för det nordiska lagstiftningsarbetet. Utskottet som förutsätter att så också sker anser att motionerna Kr117 och L613 därför inte påkallar någon riksdagens vidare åtgärd.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att det hade varit fördelaktigt om registreringen av fritidsbåtar kunnat samordnas med registreringen av båtar i

yrkesmässig sjöfart. Utskottet godtar emellertid de i propositionen anförda skälen för att ett särskilt fritidsbåtsregister bör inrättas.

LU 1986/87:6 y

En konsekvens av den föreslagna ordningen är att den nuvarande möjligheten för ägare av fritidsbåtar att frivilligt få sina båtar registrerade i registret för båtar i yrkesmässig sjöfart måste upphöra och att de fritidsbåtar som redan registrerats i detta register skall föras över till det nya registret. I skrivelsen från Sjösportens samarbetsdelegation har påpekats att fritidsbåtsägarna härigenom går miste om möjligheten att få nationalitetsbevis för båtarna utfärdade av sjöfartsregistret. Denna möjlighet har enligt skrivelsen varit orsaken till att många ägare av fritidsbåtar frivilligt ansökt om registrering vid sjöfartsregistret och dessa båtägare riskerar nu att förlora sina nationalitetsbevis.

Enligt 1 § sjölagen ankommer det på regeringen att utfärda föreskrifter om nationalitetshandlingar för svenska fartyg. Enligt vad utskottet inhämtat kommer frågan om en fortsatt möjlighet för fritidsbåtsägarna att få nationalitetshandlingar för sina båtar att övervägas inom regeringskansliet i samband med förberedelsearbetet beträffande fritidsbåtsregistret. Utskottet förutsätter att därvid också behovet av en övergångsreglering för de fritidsbåtar som redan är införda i båtregistret kommer att prövas.

Utöver det anförda föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från lagutskottets sida.

Stockholm den 5 maj 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewa Hedkvist Petersen (s), Kjell-Arne Welin (fp), Marianne Carlström (s) och Mona Saint Cyr (m).

Avvikande mening

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Allan Ekström (m), Kjell-Arne Welin (fp) och Mona Saint Cyr (m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Som framhålls" och slutar på s. 4 med "att prövas" bort ha följande lydelse:

Lagutskottet konstaterar att det föreslagna fritidsbåtsregistret inte kommer att få några civilrättsliga verkningar. Syftet med registreringen är i stället som framhålls i motionerna Kr115 och Kr411 främst att tillgodose statens fiskala intressen genom att underlätta skattekontrollen och effektivisera indrivningsverksamheten. Det ankommer inte på lagutskottet att uttala sig i skattefrågor. När det gäller indrivningsverksamheten vill utskottet framhålla att kronofogdemyndigheterna i sitt arbete med att efterforska utmätningsbar egendom som tillhör gäldenären numera är hänvisade till att i stor utsträck-

ning söka i olika register. Många fritidsbåtar representerar ett betydande värde och är därför av intresse för indrivningsverksamheten. Enligt utskottets mening har emellertid kronofogdemyndigheterna redan i dag tillgång till de register m. m. som kan behövas för att myndigheterna skall få kännedom om gäldenärens eventuella båt innehav. Åtskilliga båtorganisationer ger sålunda regelbundet ut förteckningar över sina medlemmar med uppgifter om deras innehav av båt. De fritidsbåtar som inte finns i dessa förteckningar torde i indrivningssammanhang vara utan intresse. Utskottet kan därför inte finna att det av hänsyn till kronofogdemyndigheternas verksamhet finns tillräcklig anledning att överväga ett fritidsbåtsregister.

Inte heller kan utskottet finna det motiverat att ett båtregister skall införas för att möjliggöra obligatorisk ansvarsförsäkring. Enligt utskottets mening är det självfallet angeläget att den som skadas vid en sjöolycka kan få fullgod ersättning. Det är därför viktigt att båtägarna tecknar ansvarsförsäkring. Båtägarna torde också i betydande utsträckning ha någon form av ansvarsförsäkring. I det försäkringsskydd som försäkringsbolagen erbjuder för fritidsbåtar ingår nämligen en sådan försäkring ofta som ett moment. Enligt utskottets mening torde när det gäller de båtar för vilka försäkringsbehovet är störst det inte finnas något behov av ett system med obligatorisk ansvarsförsäkring.

Utskottet vill vidare framhålla att den i propositionen föreslagna ordningen skulle – om den genomförs – innebära att fritidsbåtar kommer att registreras i tre olika register. Större fartyg som betraktas såsom skepp och alltså har en längd av minst 12 meter och en bredd av minst 4 meter skall även i fortsättningen registreras i skeppsregistret. Båtar som yrkesmässigt hyrs ut för fritidsändamål kommer att vara införda i registret för båtar i yrkesmässig sjötrafik. Andra fritidsbåtar med undantag för roddbåtar, små segelbåtar m. m. blir registrerade i fritidsbåtsregistret. En sådan ordning ter sig inte rationell och kan inte godtas.

Sammanfattningsvis anser lagutskottet att den föreslagna registreringen av fritidsbåtar utifrån de synpunkter lagutskottet har att beakta inte tillgodoser något behov utan snarast innebär ökat krångel och omotiverad byråkratisering för båtlivet. Som framhålls i skrivelsen från Sjösportens samarbetsdelegation kan syftet med registrering av fritidsbåtar tillgodoses på annat och lämpligare sätt än genom förslaget i propositionen. Lagutskottet förordar därför att propositionen avslås och att kulturutskottet således tillstyrker bifall till motionerna Kr115, Kr116 i denna del och Kr411. Motionerna Kr117 och L613 bör i enlighet med vad utskottet anfört inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

